

ALLAH'IN YARATTIĞI VE İNDİRDİĞİ KİTAPLAR

Âdem aleyhisselamdan son nebîye kadar hepsine Kitap ve Hikmet verilmiştir. Bunlar birbirini tasdik eden ve hemen hemen aynı içeriğe sahip olan kitaplardır.

Giriş

İnsan, yaptığı gözlemlerle her şeyi oluşturan, geliştiren ve değiştiren Allah'ı kesin olarak kavrar ve O'na bağlılık sözü verir. Her şeyi mükemmel olan Allah'ın dini de mükemmeldir. O, dinini şöyle tanımlar:

Yüzünü dosdoğru bu dine, Allah'ın fıtratına (doğal düzenine) çevir. İnsanlarda oluşturduğu fıtrat da aynıdır. Allah'ın yarattığının yerini tutacak bir şey yoktur. Doğru din budur, ama çoğu insan bunu bilmez. (Rûm 30/30)

Kur'ân'da sıkça, zikir kökünden kelimeler geçer. Zikir, Allah'ın kitaplarından öğrenilen doğru bilgidir. Allah'ın iki türlü kitabı vardır, biri yaratılmış olandır. İnsan ve çevresindeki her şey, o kitabın ayetlerini oluşturur.¹ İkincisi de Allah'ın indirdiği kitaplardır. Onlardaki bilgilerin çoğu yaratılan kitaptaki bilgilerin, yaratıcı tarafından yazıya geçirilmiş halidir. Zaten Allah'ın indirdiği kitapların ortak adı zikirdir. Zikir, kişinin fıtratına uygun olur ve onu rahatlatır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمِئِنُّ الْقُلُوبُ

Bilin ki kalplerin yatışıp rahatlaması Allah'ın zikri ile olur. (Ra'd 13/28)

İndirilen son zikir Kur'ân'dır. Allah Teâlâ onunla ilgili olarak şöyle buyurur:

¹ İlgili duyanlar şu ayetleri inceleyebilirler: Bakara 2/164; Âl-i İmrân 3/190; En'âm 6/97,99; Arâf 7/26, 58; Yûnus 10/5, 6, 67, 92, 101; Yûsuf 12/7, 35; Ra'd 13/2, 3, 4; Nahl 16/13, 65, 66, 67, 68, 69, 79; İsrâ 17/12; Kehf 18/9; Meryem 19/10; Tâ-hâ 20/128; Ankebût 29/24, 33, 34, 35; Rûm 30/21, 22, 23, 24, 28; Lokmân 31/31, 32; Secde 32/26; Sebe' 34/15; Zümer 39/42, 52; Mü'min 40/13; Câsiye 45/3, 4, 5, 6; Zâriyât 51/22, 23, 35, 36, 37; Kamer 54/12, 13, 14, 15.

أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرٌ مِنْ مَعِيَ وَذِكْرٌ مَنْ قَبْلِي نَلَأَكْثُرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُّعْرِضُونَ

Yoksa Allah'tan önce birtakım ilahlara mı tutundular? De ki “Delilinizi getirin. Benimle birlikte olanların Zikri budur. Bu, benden öncekilerin de Zikri'dir.” Onların çoğu, bu gerçeği bilmez de onun için yüz çevirirler. (Enbiyâ 21/24)

Zikir aynı zamanda doğru bilgiyi zihinde kullanıma hazır tutma, kalbe ve dile getirme ve hatırlama anlamına gelir². Zihindeki bilgiyi harekete geçirmeye tezekkür denir. Allah'ın elçileri hep tezekküre yani o bilgileri kullanmaya çağırırlar. Mesela İbrahim aleyhisselam puta tapanlara, “...tezekkür etmez misiniz?” (En'âm 6/80) derken “kendinizi ve çevrenizi gözlemleyerek elde ettiğiniz bilgilerle benim sözlerimi karşılaştırıp bir değerlendirme yapmaz mısınız?” demiş olmaktadır.

Allah'ın kitaplarının doğru dediği, herkes için doğru, yanlış dediği de herkes için yanlıştır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

Onlara, çevrelerinde ve kendilerinde olan ayetlerimizi göstereceğiz, sonunda onun (Kur'ân'ın) tümüyle doğru olduğu, onlar açısından ortaya çıkacaktır. Rabbinin (Sahibinin) her şeye şahit olması yetmez mi? (Fussile't 41/53)

Allah'ın indirdiği kitabı anlayarak okuyanlar, kendi fıtratlarıyla bütünleştiğini görür ve Allah'ın kitabı ol-

² Ragıb el-İsfahânî, Müfredât, (Tahkik: Safvan Adnan Dâvûdî), Dimişk ve Beyrut, 1412/1992, 2. c. 4. md.

duğunu kolayca anlar. Eğer fıtratı bozulmamışsa ona güvenir ve uyarlar. Allah Teâlâ şöyle demiştir:

ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

İşte Kitap budur, içinde şüpheyi yer yoktur. Müt-takîler için rehberdir. (Bakara 2/2)

Müttakî, doğal yapısını koruyan kişidir. Zıddı tağut yani sınırları aşandır. Allah Teâlâ şöyle demiştir:

يَا بَنِي آدَمَ إِذَا تَابَتْكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَفْضُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي فَمَنْ اتَّقَى وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ . وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ . فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ أُولَٰئِكَ يَتَالَهَمُ نَصِيْبُهُمْ مِنَ الْكِتَابِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ قَالُوا أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ

Ey Âdemoğulları! Aranızdan ayetlerimizi size an-latan elçiler geldiğinde kimler Allah'tan çekinerek kendini korur ve düzeltirse onlar ne korkar ne de üzürlürler. Ayetlerimiz karşısında yalan yanlış şey-lere sarılan ve büyüklük taslayanlar ise cehennem ahalisidir. Onlar orada ölümsüzdürler.

Uydurduğu bir yalanı Allah'a mal eden veya ayet-leri karşısında yalana sarılandan daha yanlış yapan kim olabilir? Onlar, Kitaptan paylarına düşen cezayı göreceklerdir. Elçilerimiz canlarını almaya gelince: “Allah ile aranızda koyarak yardıma çağırdıklarınız nerede?” diyecekler, onlar da “Kaybolup gittiler!” diye cevap verecekler ve kâfir olduklarına bizzat kendileri şahitlik edecektir. (A'râf 7/35-37)

İlahi Kitaplar ve Hikmet

İlahî kitaplar sözüyle Allah Teâlâ'nın indirdiği kitaplar kast edilir. Hikmet de o kitaplardan doğru hüküm çı-karma yöntemidir. O yöntem, o kitapların içinde olur ve Allah'ın elçileri tarafından öğretilir.³

Sayılarının 124 bin kadar olduğu rivayet edilen⁴ nebî-lerden her birine birer kitap verilmiştir. Allah, En'âm 83 ve devamında, Nuh'tan İsa'ya kadar 18 nebînin adını saymış ve şöyle demiştir:

وَمِنْ آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ

Babalarından, soylarından ve kardeşlerinden de seçtik ve doğru yolu gösterdik. (En'âm 6/87)

Bütün nebîler bu 18 nebînin ya babaları, ya kardeşleri, ya da soylarından gelenlerdir. Sonra Allah Teâlâ şöyle demiştir:

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ

Onlar, kendilerine kitap, hüküm (hikmet) ve nebîlik verdiğimiz kimselerdir. (En'âm 6/89)

Demek ki, Âdem aleyhisselamdan son nebîye kadar hepsine Kitap ve Hikmet verilmiştir. Bunlar birbirini tasdik eden ve hemen hemen aynı içeriğe sahip olan kitaplardır.

3 Arıtlı bilgi için şu yazımız okunabilir: <http://www.suleymaniyevakfi.org/kutsanan-gele-nek-ve-kuran/kitap-ve-hikmet.html>

4 Ahmed b. Hanbel, 5/266.

Tasdik ve Isr

Her nebî, kendine verilen Kitap ve Hikmet ile önceki nebîlere verilmiş Kitap ve Hikmeti tasdik eder. Bu tasdik olmazsa öncekilerin ona inanması gerekmez. İlgili ayet şöyledir:

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْنَاكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَضْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَضْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ

Allah nebîlerden söz aldığı gün onlara, “Size bir Kitap ve hikmet veririm de elinizde olanı tasdik eden bir resul gelirse ona kesinlikle inanacaksınız ve destek vereceksiniz. Bunu kabul ettiniz mi; ısr’ımı yüklediniz mi?” demişti. Onlar da “kabul ettik” demişlerdi. Allah “Siz buna şahit olun, sizinle beraber ben de şahidim” demişti. (Âl-i İmrân 3/81)

Sonra gelen nebînin ve ümmetinin görevi öncekileri tasdik, öncekilerin görevi de yeni nebîye inanmaktır. Bunu ifade eden kelime ısr’dır.⁵ Bu sebeple bugün biz, önceki nebîlerin kitaplarını tasdik etmek zorundayız. Önceki ümmet mensuplarının de Muhammed aleyhisselama inanmaları ve Kur’ân’a uymaları gerekir. Son nebî ile birlikte ısr yükü kalkmıştır. İlgili ayet şöyledir:

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَاَلَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ

وَاتَّبَعُوا التَّوْرَ الَّذِي أَنْزَلَ مَعَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

Onlar (doğru yolda olanlar) ümmi nebî olan bu Resul’e uyan kimselerdir. Onun özelliğini yanlarındaki Tevrat’ta ve İncil’de yazılı bulurlar. O, onlara marufa uymayı emreder, münkeri yasaklar. Temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar. Isr’larını ve üzerlerindeki bağları/ zincirleri söküp atar. Ona güvenen, onu destekleyen, ona yardımcı olan ve onunla birlikte indirilen nûra (Kur’ân’a) uyanlar umduklarına kavuşacak olanlardır. (A’râf 7/157)

Nesih

İnsanlar, Âdem ile Havva’nın yani bir anne ile bir baba’nın çocukları olduğu için başlangıçta yakınlarla evlilik kaçınılmazdı. Ama bu, Nuh aleyhisselamdan itibaren yasaklandı. Allah Teâlâ şöyle demiştir:

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ.

Allah, Nuh’a hangi görevi yüklemişse onu sizin için bu dinin şeriatı yapmıştır. Sana vahyettiğimiz, İbrahim’e, Musa’ya ve İsa’ya emrettiğimiz şudur: Bu dini ayakta tutun, onda ayrılığa düşmeyin... (Şûrâ 42/13)

Nesih sözlükte, iki şeyi yan yana getirip birindeki yazıyı diğerine aktarma anlamına gelir. Bir şeyi uygulamadan kaldırıp yerine başka bir şey koymaya da nesih denir.⁶ Buna göre bir kişinin, yazdığı bir yazıyı bir başka yere aktarması nesihtir. Bu kişi o yazının bir bölümünü çıkarır, bir bölümünü değiştirir, büyük bir bölümünü de aynen aktarır. İkinci yazı birinciyi nesh eder ve onun yerine geçer. Neshin tarifini veren ayet şudur:

مَا تَنْسَخُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلَهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Bir ayeti nesh eder veya unutturursak, yerine ya daha hayırlısını ya da dengini getiririz. Bilmez misin, her şeye bir ölçü koyan Allah’tır. (Bakara 2/106)

Bir ayet de şöyledir:

6 Halil b. Ahmed, (100-175 h.) el-Ayn, (thk: Mehdi el-Mahzûmî, İbrahim es-Sâmerâtî), İran 1409/1988 nسخ mad.

5 İbnü Manzûr, Lisan’ul-Arab, Beyrut 1410/1990. الإِصْر md.

وَإِذَا بَدَّلْنَا آيَةً مَكَانَ آيَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ.

Allah, neyi indireceğini çok iyi bildiği halde, bir ayetin yerine başka bir ayeti koyduğumuzda sana şöyle dediler: “Sen sadece iftiracısın.” Aslında onların pek çoğu bunu bilmezler. (Nahl 16/101)

Bu ayetler, nesih için iki şeyi şart koymuştur:

1. Ayetler arasında olması.
2. Nesh eden ayetin, önceki ayetle aynı hükmü veya ondan daha hayırlı bir hükmü taşıması.

Sonuç olarak Allah, öncekilerde olan hükümlerin bir kısmını son Kitab'ına almamış, bir kısmını daha iyisi ile değiştirmiş, büyük bir bölümünü de aynen aktarmış ve bu işlemlerin tamamını nesh saymıştır.

Önceki kitaplarda olduğu halde insanlardan gizlenmiş ve zamanla unutulmuş ayetler de vardır. Onların bir kısmı Kur'an'a alınmış, bir kısmı alınmamıştır. Kur'an'da olduğu halde elimizdeki Tevrat ve İncil'de olmayan ayetlerin sebebi budur. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ.

Ey Ehl-i Kitap, Kitap'tan gizlediğiniz birçok şeyi size açıklayan birçoğunu da affeden Elçimiz geldi. Size Allah'tan bir nur ve açık bir kitap geldi. (Mâide 5/15)

Kitapların Vahyedilmesi

Nebîlere ayetlerin ulaştırılması ile ilgili olarak kullanılan vahy kelimesi, bir başkasına söz iletme yöntemi olan işaret, yazı, mektup vs. her şeyi ifade eder.⁷ Allah ile doğrudan konuşulamayacağı için O'nun sözlerini vahy edecek bir meleğe ihtiyaç olur. O melek Cebraîl'dir. Allah'ın elçisi olan her nebî, kendine gelen vahyin Allah'a ait olduğundan emin olmalıdır. Kur'an'da bu durum şöyle anlatılır:

عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا. إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا. لِيُعْلَمَ أَنَّ قَدْ أَبْلَغُوا رَسُولَاتٍ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَخْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا

7 Lisan'ul-arab وحى md.

Bütün gizli bilgileri (gaybı) bilen Allah'tır. O, gaybını (o bilgileri) kimseye açmaz; uygun bulduğu bir elçi olursa başka. Onun da önüne ve arkasına gözcüler diker.⁸ (Bunu yapar) ki o elçi, Rabbi tarafından gönderilenleri, meleklerin ona tam olarak ulaştırdığını, getirdiklerinin hepsini aldığını ve her şeyi tek tek kavradığını bilsin. (Cin 72/26-28)

Türkçede elçi, bir ekleme ve çıkarma yapmadan, birinin sözünü diğerine ulaştırmakla görevli kişidir.⁹ Kellimenin Arapça karşılığı olan resul (رسول), Türkçeden farklı olarak getirilen bilgi anlamına da gelir.¹⁰ Zaten önemli olan o bilgidir. Resul ölür ama o bilgi kalır. Uhud savaşında Nebîmiz'in öldüğüne dair haberlerin yayılması üzerine şu ayet inmişti:

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ

Muhammed sadece bir resul/elçidir. Ondan önce de resuller/elçiler geldi. O ölse veya öldürülse, gerisin geri mi döneceksiniz? (Âl-i İmrân 3/144)

8 Şeytanlar birinci kat semadan kovuldukları için (Sâffât 37/6-10) Mele-i A'lâ'da yani yıldızların olduğu birinci kat semada saklı olan Kur'an'a dokunamazlar. Allah Teâlâ şöyle demiştir: Kur'an'ı şeytanlar indirmedir. Bu, onların yapabileceği bir iş değildir; buna güçleri de yetmez. Onlar, (âyetler ininceye kadar) onları dinlemekten engellenmişlerdir. (Şu'arâ 26/210-212)

Bu suredeki âyetler, âyetler ininceye kadar şeytanlardan nasıl korunduğunu göstermektedir. İndikten sonra dinlemelerine bir engel kalmaz. Bu durumda bir müdahaleleri olmaması için bize şu emir verilmiştir: Kur'an okuyacağın zaman taşlanmış Şeytan'dan Allah'a sığın. (Nahl 16/98)

9 Mecelle m. 1450 : Risalet, bir kimse tasarrufta dahil olmaksızın bir kimesnenin sözünü diğerine tebliğ etmektir. Ol kimseye resul ve ol kimesneye mürsil ve diğerine mürselun ileyih denir.

10 Müfredat, رسل md.

Kur'an'daki resul kelimeleri daha çok Allah'ın Kitabı anlamındadır. Bugün uyacağımız resul o kitaptır.

Allah'ın elçisi, yalnız Allah'ın verebileceği bir belge ile gelir. O belgeyi kimse taklit edemediği için ona mucize denir. Muhammed aleyhisselamın belgesi, Kur'an'ın kendisidir. Bir ayet şöyledir:

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ . فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَأْزَنُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ

Kulumuza (Muhammed'e) parça parça indirdiğimiz şeyden şüpheniz varsa Allah ile aranızı koyduğunuz¹¹ ulu kişilerinize¹² yalvarın da ondakine denk bir sure getirin! Samimiyseniz yaparsınız! Bunu yapmazsanız ki asla yapamazsınız, o zaman tutuşturucusu insanlar ve taşlar olan ateşe (Cehenneme) karşı kendinizi koruyun! Orası, kâfirler için hazırlanmıştır. (Bakara 2/23-24)

Bugüne kadar Kur'an'daki herhangi bir surenin benzeri yapılamamıştır.

Bir ekleme veya çıkarma yapmadan bir sözü başkasına ileten herkes, elçi tanımına girer. Bu sebeple Allah'tan vahiy alan elçi ile vahiy almayan elçiyi ayırmak gerekir. Allah Teâlâ bu ayrımı, nebî olan elçi ve nebî olmayan elçi şeklinde yapmıştır.

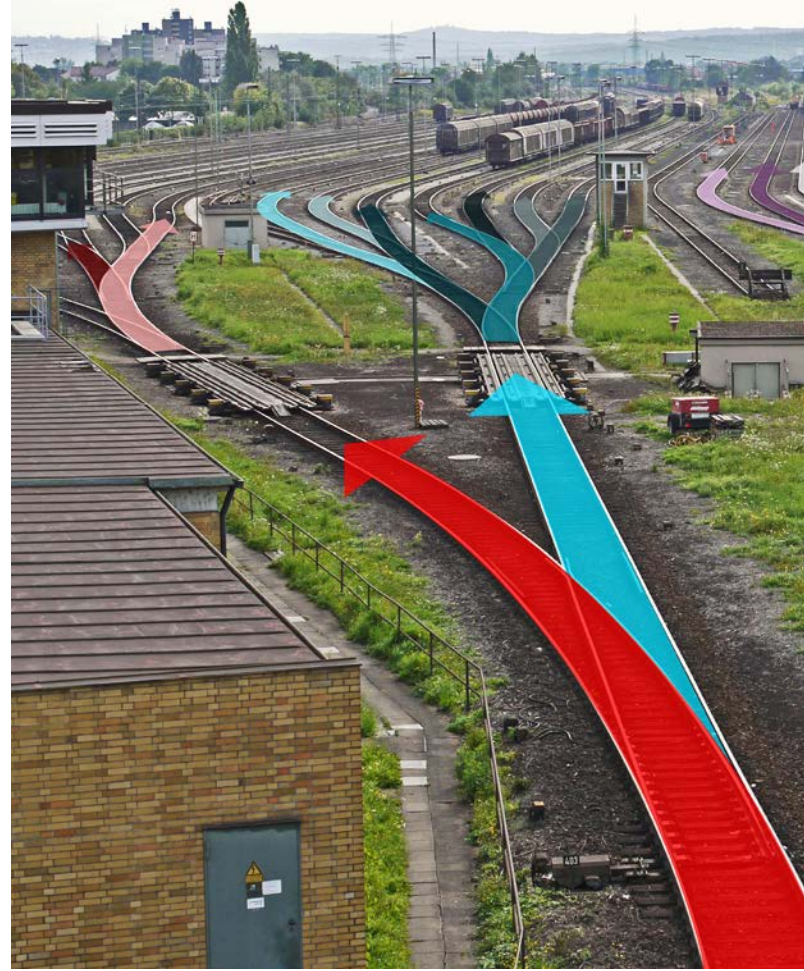
Nebî, değeri Allah tarafından yükseltilmiş kişidir.¹³

11 Âyette geçen "min dünillah"daki dün sözü, üstün zıddı, en üstten aşağıca, yakın ve önce anlamlarına gelir. Müşrik Allah'a ulaşmayı, bir krala ulaşmak gibi sanarak ona yakın gördüğü şeyi aracı koyar. Hristiyanların İsa'ya Allah'ın oğlu, Mekkeli müşriklerin tanrılarına Allah'ın kızları, büyüklüklerini aracı koyanların onları, Allah'ın dostu saymalarından bundandır. Böylece kendilerine şah damarından da yakın olan Allah ile ilişkiyi keser, önce bu araçlara kulluk eder ve müşrik olurlar.

12 Ulu kişiler diye tercüme ettiğimiz kelime şehedâ'nın tekili olan şehîd, hazır olan, bilen ve bilgilendiren anlamlarına gelir. Müşrik, Allah ile arasına koyduğu şeyin her yerde hazır olduğuna, kendini gördüğüne ve Allah'ın yanında kendine vekil olacağına inanarak ona şehîd kelimesinin bütün anlamlarını yükler.

13 Nebi = النبی kelimesi فعِلّ vezinindedir. Ya nebe' = نَبَا kökünden, "haber veren" anlamında ismi-i fail, ya da nebe = نَبَا kökünden, "değeri yükseltilmiş" anlamında ismi-i meful olur. Birincisinde نَبَا'deki hemze ya harfine dönüştürülmüştür. İkincisinde böyle bir dönüşüm yoktur. Kelimenin nebe' = نَبَا'den türettiğini söyleyenler ona; "Allah'tan haber veren kişi" anlamı vermişlerdir (Es-Sihah ve lisan'ul-Arab ne maddesi).

Ragib el-İsfahânî hemzesiz olanını yani "değeri yükseltilmiş" anlamını tercih etmiştir ve Muhammed aleyhisselamın kendine = يَا نَبِيَّ اللَّهِ = Ey Allah'ın nebî! diye hitap eden birine söylediği şu söze dayanmıştır: "لست بنبي الله، ولكن نبي الله" = Ben Allah'ın nebîi değilim ama Allah'ın nebisiyim (Müfredat). Bize göre doğrusu budur. Çünkü Allah'ın nebisi, Allah'tan haber veren kişi değildir. Haber veren, bir yerden edindiği bilgiyi bir başka yere aktarır.

Onun değerini yükselten, kendine verilen Kitap'tır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيُحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا اختلفوا فِيهِ وَمَا اختلف فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا لِمَا اختلفوا فِيهِ مِنْ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ. وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

İnsanlar tek bir toplumdur. Allah, onlara müjde veren ve uyarılarda bulunan nebîler gönderdi. Onlarla birlikte, gerçekleri içeren kitap da indirdi ki ayrılığa

Allah'ın nebîleri öyle yapmazlar; Allah'ın kendilerine indirdiği kitabı hem Allah'ın kullarına tebliğ eder hem de uygularlar.

Kur'an'da, nebe' = نَبَا kökünden türemiş نَبَا kelimesi sadece şu âyetlerde kullanılmıştır.

Allah Âdem'e isimlerin hepsini öğretti, sonra onları meleklerle gösterdi. "Doğruysanız, bana şunların isimlerini haber verin" dedi. Melekler: "Biz sana içten boyun eğiz. Bizde bir bilgi olmaz; sen ne öğretmişsen odur. Bilen sen, doğru karar veren sensin" dediler.

Bunun üzerine Allah, "Âdem! Meleklerle şunların isimlerini haber ver = أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ" dedi. Âdem onlara o isimleri haber verince Allah: "Size dememiş miydim, ben göklerin ve yerin gaybını bilirim. Neyi açığa vurur, neyi gizlerseniz onu da bilirim" dedi. (Bakara 2/31-33)

Burada Allah'ın indirdiği kitaptan ve kitabın tebliğinden söz edilmemektedir. Zaten نَبَا kökünden ismi-i fail nebî = نَبَا değil münbi = مَنبِي olur. Allah Nebisine, önceki toplumların haberlerini bildirdiği zaman "... onlara haberini oku! (Bkz. Mâide 5/27, A'râf 6/175, Yûnus 10/71, Şu'arâ 26/69)" diye emreder. Bu, Allah'ın verdiği haberdır; onu okuyanın verdiği haber değildir.

düştükleri konularda insanlar arasında o kitap hük-
metsin. Kendilerine kitap verilenlerden başkası ay-
rılığa düşmedi.¹⁴ Bu da açık belgeler geldikten sonra
birbirlerine üstünlük kurma gayretlerinden kaynak-
landı. Sonra ayrılığa düştükleri konuda Allah mümin-
leri, kendi onayıyla doğruya ulaştırdı. Allah, doğru-
ları tercih edeni doğru yola yöneltir. (Bakara 2/213)

Allah Teâlâ, kitap verdiklerinden başkasına nebî de-
memiş ama resul demiştir. Mesela Mısır Melikinin Yu-
suf aleyhisselama gönderdiği kişi, resul/elçi olarak
tanımlanmıştır. İlgili ayet şöyledir:

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَاَسْأَلْهُ مَا بَالُ النَّسُوءِ
الَّتِي قَطَعْتَ أَيَدِيَهُنَّ ...

Kralın resulü/elçisi geldiğinde Yusuf dedi ki: “Efen-
dine dön de sor bakalım, ellerini kesen kadınların
derdi neymiş?...” (Yûsuf 12/50)

Demek ki her resul nebî değildir ama her nebî, resul

olmak zorundadır. O, ayetleri tebliğ ederken resul yani
elçidir. Çünkü o ayetler kendi sözleri değildir. Allah
Teâlâ şöyle buyurur:

فَهَلْ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

**Resullere/elçilere apaçık tebliğden başka ne dü-
şer?** (Nahl 16/35)

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ

Kim resule itaat ederse Allah’a itaat etmiş olur. (Nisâ
4/80)

Allah’ın resulüne itaat, onun getirip tebliğ ettiği ayet-
lere itaattir. Ayetleri tebliğ etmediği zamanlarda o,
sadece nebîdir, Bu yüzden Kur’ân’da nebîye itaati em-
reden tek bir ayet yoktur.

Allah’ın Elçisine İnanmak

Bir kimsenin Allah’ın elçisi olduğuna inanabilmek için
Allah’tan getirdiği belgeyi görmek gerekir. Muham-
med aleyhisselamın belgesi Kur’ân olduğu için onu
anlayarak okuyan herkes şu sözü söylemeyi hak eder:
“Eşhedü enne Muhammeden abduhu ve resulühu =
Ben Muhammed’in Allah’ın kulu ve Elçisi olduğuna şa-
hitlik ederim.”

Şahitlik, gözleriyle veya akıl gözüyle yani basiretiyle
görmektir.¹⁵ En azından Kur’ân’ın bir suresini görme-
den ve onun Allah’tan başkasına ait olamayacağını
anlamadan Muhammed aleyhisselamın Allah’a elçisi
olduğunu anlamak mümkün olmaz. Allah Teâlâ şöyle
buyurmuştur:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيَتَّبِعُنَا لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ
يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

**Biz, her resulü kendi halkının dili ile göndeririz ki her
şeyi ortaya koysun. Bundan sonra Allah, sapıklığı
tercih edeni sapık sayar, doğru yolu tercih edeni de
yoluna kabul eder. Daima üstün ve bütün kararları
doğru olan O’dur.** (İbrahim 14/4)

Bu ayet, Allah’ın kitabının, her topluma kendi dili ile
ulaştırılmasını zorunlu kılar. Çünkü Muhammed aley-

¹⁴ Kitabı okuyanlardan kimi kendini düzeltir, kimi de bile bile yanlışlara sarılır. Bu da ayrılık-
lara sebep olur.

¹⁵ Müfredat شهد md.

hisselam, bütün insanlığa gönderilmiş elçidir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

Bütün insanlara müjde vermek ve onları uyarman için seni elçi olarak gönderdik ama çoğu insan bunu böyle bilmiyor. (Sebe' 34/28)

وَأَوْحِي إِلَيَّ هَٰذَا الْقُرْآنَ لِأُنذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ

Bu Kur'ân bana vahiy edildi ki sizi ve ulaştığı herkesi onunla uyarayım. (En'âm 6/19)

Bütün bu ayetler gösteriyor ki, kendine Kur'ân ayetleri tebliğ edilmemiş birinin Muhammed aleyhisselama ve Kur'ân'a inanma görevi doğmaz.

İmtihan

İnsan, imtihan için yaratılmış ve muhalif bir yapıya büründürülmüştür. Muhalefeti, kendi doğrularını öne çıkarmak için yaparsa imtihanı kaybeder. Allah'ın yarattığı ve indirdiği kitaplardaki doğruları öne çıkarmak için yapınca da imtihanı kazanır. İlk yaratılışı bildiren ayetlerin bir kısmı şöyledir:

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِی الْأَرْضِ خَلِیْفَةً ۖ قَالُوا أَتَجْعَلُ فِیْهَا مَنْ یُفْسِدُ فِیْهَا وَیَسْفِكُ الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ۗ قَالَ إِنِّیٓ أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۚ وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِی بِأَسْمَآءِ هَٰؤُلَاءِ إِن كُنْتُمْ صٰٓدِقِیْنَ ۖ قَالُوا سُبْحٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَا بِهَٰذَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا ۚ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِیْمُ الْحَكِیْمُ ۚ قَالَ يٰٓأَدَمُ أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَآئِهِمْ ۖ فَلَمَّ أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَآئِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَّكُمْ إِنِّیٓ أَعْلَمُ غَیْبَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ۚ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِیْسَ أَبٰی وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَٰفِرِیْنَ

Rabbin (Sahibin) bir gün meleklerle, 'Yeryüzünde bir halife/muhelif varlık yaratıyorum.' dedi. Melekler, 'Orada tabii düzeni bozacak ve kan dökecek bir varlık mı yaratıyorsun? Ama sen yaptığını güzel yaparsın, sana içten boyun eğmemiz bundandır. Senden dolayı onu değerli sayarız.' dediler. Allah: 'Ben sizin bilmediklerinizi bilirim!' dedi.

Âdem'e her varlığın ismini (neye yaradığını) öğretti, sonra onları meleklerle gösterdi: '(Her şeyi bildiğinize dair) İddianızda haklıysanız bana şunların isimlerini söyleyin!' dedi.

Melekler, 'Biz sana içten boyun eğeriz, bizde senin öğrettiğin dışında bilgi olmaz. Her şeyi bilen ve kararları doğru olan Sensin.' dediler.

Bunun üzerine Allah, 'Âdem! Meleklerle şunların isimlerini (neye yaradıklarını) söyle!' dedi. Âdem onlara o isimleri söyleyince, 'Size dememiş miydim, ben göklerin ve yerin gaybını (gizlisini, saklısını) bilirim. Neyi açığa vurduğunuzu, içinde neyi sakladığınızı da bilirim.' dedi.

Muhelif varlık olma, خَلِیْفَةٌ = halife kelimesinin sözlük anlamıdır.¹⁶ Allah Teâlâ şöyle demiştir:

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا یَرَالُونَ مُخْتَلِفِیْنَ ۚ إِلَّا مَنْ رَّحِمَ رَبُّكَ وَلِذَٰلِكَ خَلَقَهُمْ

Rabbin farklı tercihte bulunsaydı insanları tek bir toplum yapardı, Rabbinin (Sahibinin) ikramda bulundukları dışında kalanlar birbirlerine muhalif olmayı sürdüreceklerdir. O, onları bunun için yaratmıştır... (Hûd 11/118-119)

Bu imtihanda kendi menfaatlerini tercih edenler, gerçeklere gözlerini yumarlar ama niyetlerini gizlemeyi ve bir algı yönetimi yapmayı da ihmal etmezler. Allah Teâlâ şöyle demiştir:

وَوَيْلٌ لِّلْكَٰفِرِیْنَ مِنْ عَذَابٍ شَدِیْدٍ ۚ الَّذِیْنَ یَسْتَحِبُّونَ الْحَیٰةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ ۚ یُضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَیَتَّبِعُونَهَا عِوَجًا ۖ أُولَٰئِكَ فِی ضَلٰلٍ بَعِیْدٍ

Kâfirlik edenlerin (ayetleri görmezlikte direnenlerin) çetin azaptan çecekleri var. Onlar, dünya hayatını Ahiretten çok seven ve Allah'ın yolunu, anlaşılamayacak biçimde çarpıtmaya¹⁷ çalışarak ondan uzaklaşan kimselerdir. Onlar derin bir sapkınlık içindedirler. (İbrahim 14/2-3)

Bunlar, Allah'ın Kitabını kapalı ve karışık görmekle işe başlarlar. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

وَمَنْ یَّغْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نُفِیْضَ لَهٗ شَیْطٰنًا فَهُوَ لَهُ قَرِیْنٌ ۚ وَإِنَّهُمْ لَیُضِلُّونَهُمْ عَنْ

¹⁶ Halife, Halîf (خَلِیْف) kelimesine, mübalağa (abartı) için tâ (ة)'nın eklenmesiyle oluşmuştur. İsm-i fâil olarak hâlif (الخالیف), birinin yerine geçen, muhalif olan veya arkada kalan, ism-i mef'ûl olarak (المخلوف) da yerine başkası geçen, muhalefet edilen veya arkasında birini bırakan demektir.

¹⁷ Ayette geçen ivec = عَرَج kelimesi, dikkatle bakılmadıkça fark edilemeyen çarpıtma anlamına gelir (Müfredat). Çünkü Dünyayı Ahirete tercih edenler, kendilerini dindar göstermeyi ihmal etmezler.

السَّبِيلَ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهُتَدُونَ.

Kim Rahman'ın Zikri'ni (Kur'ân'ı) bulanık görürse başına bir şeytan sararız, onun arkadaşı olur. Bunları yoldan çevirirler ama bunlar doğru yolda olduklarını hesap ederler. (Zuhurf 43/36-37)

İnsan, fıtrata aykırı davrandığının farkında olur. İçten içe bunun rahatsızlığını duyar. Onu bu davranışa iten; menfaatleri, beklentileri veya duyduğu özentilerdir. Sonra alışır ve rahatsız olmamaya, hatta zevk almaya başlar. Ama içinde gizlediği rahatsızlık, zaman zaman ortaya çıkar. Böyle kimseler, bir iç muhasebesi yapmaktan kaçınırlar. Yaptıkları tek şey, menfaatlerini korumak için Allah'ın ayetlerini gizlemek veya çarpıtmaktır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيُسْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يَكْلِمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ. أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالََةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابُ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ. ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ

Allah'ın indirdiği kitaptan bir şey gizleyen ve karşılığında geçici bir çıkar kazananlar, karınlarına sadece ateş doldururlar. Allah Kıyamet günü onlarla konuşmaz ve onları aklamaz. Onların hak ettiği acıklı bir azaptır. Onlar yoldan çıkmayı, o rehber uymaya; azabı, başışlanmaya tercih edenlerdir. Ateşe ne kadar da dayanıklılarmış! Olacağı budur! Gerçekleri içeren bu Kitabı Allah indirmiştir. Kitab'a ters düşenler ise derin bir ikilem içindedirler. (Bakara 2/174-176)

Şeriatlardaki Farklılıklar

Bir çocuk, yeni doğan kardeşini nasıl kıskanırsa önceki nebilerin ümmetleri de yeni gelen nebîyi o şekilde kıskanırlar. İnsanı imtihan için yaratmış olan Allah Teâlâ, şeriatlar arasına bazı farklılıklar koymuştur. İlgili ayet şöyledir:

وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

Gerçekleri içeren bu Kitabı sana, önceki Kitapları tasdik edici ve koruyucu özellikte indirdik. O halde aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet. Sana gelen doğruları bırakıp onların arzularına uyma. Her birinize bir şeriat (kitap) ve bir yöntem (hikmet) verdik. Allah sizi tek bir toplum (tek bir nebînin ümmeti) yapmayı tercih etseydi yapardı. Oysa verdiği şeylerle sizi yıpratıcı bir imtihandan geçirmek için (böyle yaptı). Öyleyse iyi işlerde yarışın. Tekrar hayata dönünce hep birlikte Allah'ın huzurunda toplanacaksınız. O, anlaşmazlığa düştüğünüz konuları size bildirecektir. (Mâide 5/48)

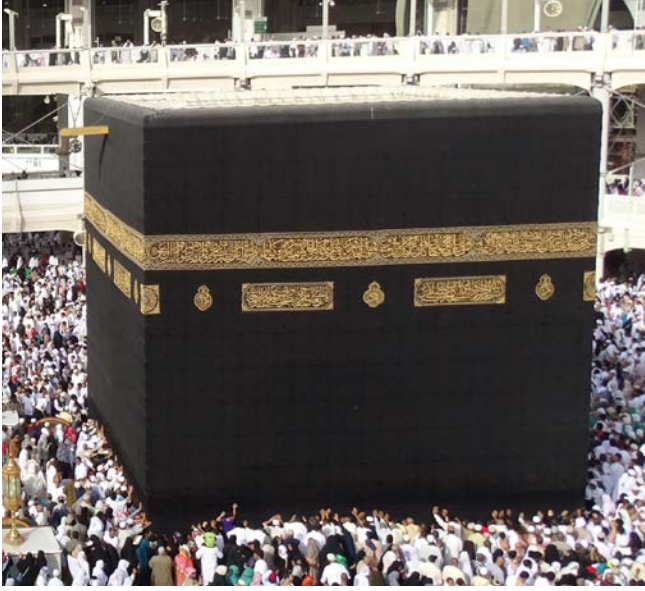
Öncekilerin imtihanı sayılan farklılıklara kıblenin değiştirilmesini örnek verebiliriz. Allah Teâlâ Mekke'de inen En'âm suresinde 83'ten 88. ayete kadar bütün Nebîlere Kitap ve Hikmet verdiğini bildirdikten sonra Nebîmiz Muhammed aleyhisselama şu emri vermiştir:

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَاهُمْ افْتَدِهْ

Onlar Allah'ın kendilerine rehber verdiği kimselerdir; sen de onların rehberine uy! (En'âm 6/90)

Bu emirden dolayı Nebîmiz, daha Mekke'de iken namazlarını Beyt-i Makdis'e yönelerek kılmıştır. Allah Teâlâ, Medine'de indirdiği ayetlerde de Yahudilere şu emirleri vermiştir:

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أُوفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ وَأَمِنُوا بِمَا أَنزَلْتُ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ وَلَا تَلْبَسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

Ey İsrailoğulları! Size ettiğim iyilikleri aklınızdan çıkarmayın. Bana verdiğiniz sözü yerine getirin ki ben de size verdiğim sözü yerine getireyim.¹⁸ Yalnız benden korkun. Sizin yanınızda olanı (Tevrat'ı) tasdik eder özellikle indirdiğime (Kur'an'a) inanın. Onu görmezlikten gelenlerin ilki olmayın! Ayetlerimi geçici¹⁹ bir çıkara karşılık satmayın! Yalnız benden çekinerek kendinizi koruyun! Hakkı, bâtıl kılığına sokmayın;²⁰ bile bile hakkı gizlemeyin! Namazı düzgün ve sürekli kılın, zekâtı verin;²¹ rükû edenlerle birlikte rükû edin! (Bakara 2/40-43)

Son ayet, Yahudilere namazı Müslümanlarla birlikte kılmalarını, onlarla birlikte rükuya kapanmalarını emretmektedir. Yahudilerin bu emre uyduklarını, kible ile ilgili şu ayetten anlıyoruz:

18 Dinimiz İslam, bütün dinlere hâkim olacaktır (Bkz. Tevbe 9/33, Fetih 48/28, Saff 61/9). Yahudilerin, bu hâkimiyetten yararlanmaları, Müslüman olmalarına bağlıdır.

19 Kalil = قلیل, bir şeyin az olduğu veya kalıcı olmadığı anlamına gelir (Mu'cemu mekâyis'ul-luğa, Ahmed b. Faris b. Zekeriyâ, Beyrut, tarihsiz.)

20 Hakk, tümüyle gerçek; batıl, gerçek dışı demektir. Hak olan Kur'an'ı, gerçek dışı sözlerle örtüp gizlemeyin.

21 Zekât, belirli miktarda serveti olan Müslümanların üzerinde ekonomik bir yükümlülüktür. Zekat kelimesi, gelişme anlamına gelen "زَكَرَ" kökünden türemiştir; çünkü Müslümanlar tarafından, hem kendi kişiliklerini hem de diğer insanların durumlarını geliştiren bir görev olarak verilir. Zekât vermek, aynı zamanda malı dolaşıma sokarak, ekonomiyi de geliştirir. Zekat kelimesi, Kuranda daha çok belirlilik takisiyle birlikte, "ez-zekat" şeklinde geçer. Bu, ayetlerin indiği toplumda zekatın zaten bilinen bir kavram olduğunu göstermektedir. Sahip olunanların bir kısmını ihtiyaçlılara verme görevi Tevrat'ta da bulunmaktadır. Üçüncü ondalık (Yasa'nın tekrarı 14:22-29 ve 26:12) ve tarlaların kenar ve köşelerinin ihtiyaçlılara bırakılması emri (Levililer 23:22) bunun örnekleridir.

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّيْنَاهُمْ عَنْ قِبَلِهِمُ الَّذِينَ كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

"O insanlardan (Yahudi ve Hristiyanlardan) kimi akılsızlar şöyle diyecekler: "Bunları, yöneldikleri kibleden çeviren nedir ki!" De ki: "Doğu da Allah'ındır, batı da! O, doğru tercihte bulunanı doğru bir yola yöneltir." (Bakara 2/142)

Yahudi ve Hristiyanlar kiblenin değişeceğini çok iyi biliyorlardı. Bun şu ayetten öğreniyoruz:

وَلَيْنَ آتَيْنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبَلَتَكَ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبَلَتِهِمْ وَمَا بَغْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبَلَةٍ بَعْضٌ وَلَيْنَ آتَيْنَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَغْدٍ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ

Kendilerine Kitap verilenlere bütün ayetleri (delilleri) getirsen senin kiblene uymayı kabul etmezler. Sen de onların kiblesine uyacak değilsin. Onlardan hiçbirisi, diğerinin kiblesine de uymaz.²² Sana gelen bu bilgiden sonra onların isteklerine uyarasan, yanlış yapanlara karışır gidersin. (Bakara 2/145)

İlk kible Kâbe'dir. Beyt-i Makdis'e, Davut aleyhisselam zamanında dönülmüştür. (II. Samuel, 24/16-25) Bu geçici değişikliğin sebebini şu ayet açıkça ortaya koymaktadır:

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعِ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ عَمَّا يُنْصَحُ إِنَّ اللَّهَ بِاللَّاسِ لَرُءُوفٌ رَحِيمٌ

İşte böyle! Sizi merkez toplum²³ yaptık ki insanlara örnek olasınız, Resul de size örnek olsun.²⁴ Yönelmekte olduğun kibleyi (Beyt-i Makdis'i), sırf Resulümüze uyan ile ona sırt çevireni bilelim diye, yaptık. Onun değişmesi, Allah'ın doğru yolda olduğunu onayladıklarından başkasına ağır gelir. Allah, (Kâbe'nin tekrar kible olacağına dair) inancınızı boşa çıkaracak değildir. İnsanlara pek şefkatli ve iyiliği bol olan Allah'tır. (Bakara 2/143)

Kible şu ayetteki emirle değiştirilmiştir:

22 Yahudiler Kudüs'teki Süleyman Mabedi'ne yani Beyt-i Makdis'e, Hristiyanlar da doğuya dönerler.

23 Her insanın inanması gereken din, bu din olduğu için, insanlara örnek olmaması gerekir. (Ali İmran 3/110)

24 Ayetteki şehid kelimesine, ism-i mef'ûl anlamı verilmiştir.

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَفِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ

(Ey Nebî,) Yüzünün sık sık göğe döndüğünü görüyoruz. Seni istediğin kibleye elbette çevireceğiz. Artık yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir! (Müminler! Siz de) Nerede olursanız olun, (namazda) yüzünüzü onun tarafına çevirin! Kendilerine kitap verilenler iyi bilirler ki bu, Sahiplerinin (Rablerinin) gerçek hükümdür. Yaptıkları hiçbir şey, Allah'ın dikkatinden kaçmaz. (Bakara 2/144)

Buraya kadar, önceki ümmetlerin yeni gelen kitaptaki bazı ayetleri görmezlikten gelmesine örnek verdik. Bir de ayetlerde anlam kayması yaparak yeni gelen nebînin ümmetini saptırma gayretinde olanlar vardır. Nebîmiz hayatta iken Medine'deki Yahudilerin yaptığı tahrifi yani anlam kaydırmasını anlatan ayetlerin bir kısmı şöyledir:

أَفَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِنْ بَدْنٍ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ . وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوا ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَا بِغَضِهمْ إِلَى بَعْضِ قَالُوا أَنُحَدِّثُكُمْ بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ . أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ . وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا ءَامَانِي وَإِنْ هُمْ إِلَّا يظنون . فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيُشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ

Şimdi bunların (bu Yahudilerin) size inanıp güvenmelerini mi bekliyorsunuz? İçlerinden birtakımı Allah'ın sözünü dinler, akıllarına da yatar, sonra onu başka tarafa çekerler. Bunu bile bile yaparlar.

Allah'ın Kitabına güvenenlerle karşılaşınca “Biz de ona güveniriz!” derler. Birbirleriyle baş başa kalınca da şöyle derler: “Allah'ın size gösterdiği şeyi (o Kitabın doğruluğunu) ne diye onlara söylüyorsunuz? Rabbinizin (Sahibinizin) katında size karşı delil getirsinler diye mi? Hiç aklınızı çalıştırmaz mısınız?”

Bilmezler mi? Allah onların gizlediklerini de bilir, açığa vurduklarını da!

Onların bir kısmı ümmîdir; kitabı değil, onunla ilgili kurguları bilir ve sadece tahmin yürütürler.

Fakat elleriyle kitap yazan, sonra onunla geçici bir çıkar sağlamak için “Bu Allah katındandır!” diyenlerin çekeceği var. Hem yazdıklarından dolayı çe-

kecekleri var hem de kazandıklarından dolayı çekecekleri var! (Bakara 2/75-79)

Sonuç

Muhelif varlık olarak yaratılan ve imtihandan geçirilen insan, doğruları öne çıkarmak için çaba harcarsa kendine ve çevresine en büyük iyiliği yapar ve cenneti hak eder. Yaptığı yanlışları anlayıp kendini düzeltmeye çalışanlar da faydalı insanlardan olabilirler. Kendi menfaatlerini öne çıkaranlar ise çok tehlikelidirler. Bunların en tehlikelileri de ilim adamı ve din adamı vasfını taşıyanlardır.

Allah'ın yarattığı kitabı okuyan ilim adamları, iyi bir algı yönetimiyle yaptıkları yanlışları doğru gibi gösterip toplumu ve çevreyi bozabilirler. Din adamları da bazı ayetleri görmeyerek, bazı ayetlerin de anlamlarını bozarak dini, Allah'ın dini olmaktan çıkarabilirler. Bu iki kesime karşı çok dikkatli olmak gerekir. Allah Teâlâ şöyle demiştir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْأَخْبَارِ وَالزُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ . يَوْمَ يُخْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ

Ey inanıp güvenenler! Bilginlerin ve din adamlarının birçoğu insanların mallarını haksız yolla yer ve onları Allah'ın yolundan çevirirler. Altını ve gümüşü biriktirip de Allah yolunda harcamayanlara acıklı bir azabı müjdele! Alevli ateş içinde kızdırılacak o altın ve gümüşlerle sırtlarının ve yanlarının dağlanacağı gün onlara şöyle denecektir: “İşte kendiniz için biriktirdiğiniz! Biriktirdiğinizin tadına varın bakalım! (Tevbe 9/34-35)

